

LBRIS

We know
books

MIRCEA ELIADE

Nuntă în cer

Prefață și fișă biobibliografică
de Lucian Pricop
Referințe critice de Gabriel Badea

EDITURA CARTEX 2000

Coperta seriei de autor Mircea Eliade, *Mădălina Pricop*
Imagine coperta I: Édouard Manet, *Prânzul în atelier*, 1868 (detaliu)
Lector: *Ioana Marcu*
Tehnoredactor: *Ecaterina Pislă*

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
ELIADE, MIRCEA

Nuntă în cer / Mircea Eliade; prefață, fișă biobibliografică de
Lucian Pricop; referințe critice de Gabriel Badea – București:
Cartex 2000, 2023

ISBN 978-606-091-158-6

I. Pricop Lucian (pref.)

II. Gabriel Badea

821.135.1

© Sorin Alexandrescu & T. David Brent

© Cartex 2000 pentru prezenta ediție

Pentru comenzi și informații, vă rugăm să ne contactați la:

- Tel./fax: 021/323.41.30; 021/323.00.76
- Tel.: 0745.069.898; 0729.951.763
- www.edituracartex.ro
- e-mail: comenzi@edituracartex.ro
- e-mail: comanda.cartex@gmail.com
- O.P. 4, C.P. 184, București

CUPRINS

<i>Prefață</i>	7
<i>Referințe critice</i>	16
<i>Fișă biobibliografică</i>	33
<i>Notă asupra ediției</i>	41
NUNTĂ ÎN CER	43

I

Când eram foarte tânăr, mi se întâmpla uneori să privesc brusc fața unui necunoscut și să-mi spun: ce-ar fi fost ca omul acesta să fie tatăl meu?... Nu-mi era greu să mi-l închipui; îl chema, desigur, Andrei sau Sever; astea mi se păreau a fi numele cele mai potrivite pentru tatăl meu; pe mama ar fi chemat-o Maria sau Sabina. Pe mama mea o chema în realitate Arethusă. Pe tatăl meu, Ioan; dar prietenii îi spuneau Jenică. Nici mama nu-l chema cum mi-ar fi plăcut mie; îi spunea Nelu... Omul străin din fața mea însă ar fi putut fi un *adevărat* tată; așa cum îl visasem eu, cum îl întâlnisem în unele romane, un bărbat cu tâmplele cărunte, mirosind foarte discret a apă de colonie, cu fața severă și ochii blânzi; sportiv, ironic, elegant și citind cu pricepere anumiți moraliști francezi. Acesta, firește, era unul din tipurile perfecte ale părintelui.

Alteori aș fi vrut ca tatăl meu să se fi întâmplat a fi un medic ilustru, sau căpitan de marină, sau un mare industriaș. Pe mama mea mi-o închipuiam mai simplă; ori doctoriță, ori artistă; aș fi vrut să picteze, s-o văd umblând prin casă într-un halat alb, cu mânecile sumese până la cot... Au fost ani, în adolescența mea, când aș fi dorit ca mama mea să fie italiancă, iar tata englez. Dar asta e cu totul altă poveste... Voiam să spun un lucru mai simplu, care mi se întâmplă încă și astăzi, deși din ce în ce mai rar, dar care mi-a turburat toată adolescența și prima tinerețe. Mă aflu uneori alături de un bărbat, într-un tramvai, pe bancă, și mi-l închipuiam tatăl meu. Nu era

întotdeauna așa cum îl voisem eu, cum îl visam de atâția ani; cel puțin, nu era întotdeauna așa. Dar era totuși un *altul* decât tatăl meu; și așa fi putut *fi*, într-adevăr, copilul lui, așa fi avut altă mamă, așa fi avut poate alte surori și frați, așa fi trăit în altă casă, în alt oraș. Totul ar fi putut fi altfel. Gândul ăsta m-a obsedat întotdeauna: că toate ar fi putut fi altfel sau s-ar fi putut să nu fie deloc; că toate sunt întâmplătoare pe lumea asta, fără nicio necesitate, fără nicio noimă... Când trec pe vreo stradă veche, de mahala, și văd unele case bătrânești, cu uluci, cu grădina năpădită de nalbă și zorele, mă închipui născut aici și mă văd ducându-mă, cu alți copii desculți, la o școală primară de mahala, mă văd citind la o lampă de gaz într-o cameră vopsită în roz... Sau, în vreun oraș de provincie, într-una din acele case boierești, cu grilaj de fier învechit, cu pitici colorați și bazin de ciment în grădină... Mă întorceam acasă, aproape întotdeauna, neliniștit, întristat, după o asemenea rătăcire pe străzi necunoscute de mahala...

...Evident, toate acestea nu prea au de-a face cu cele ce vreau să spun, continuă Mavrodin. Dar nu mă grăbesc. Și-apoi mi se pare că am să găsesc undeva, printre amintirile acestea, dezlegarea întâmplărilor care au urmat. Poate mi s-a făcut cândva vreun semn, poate că mi s-a indicat ceva... Ar fi înspăimântător să crezi că din tot acest cosmos atât de armonios, desăvârșit și egal cu sine, numai viața omului se petrece la întâmplare, numai destinul lui n-are niciun sens... Mă întreb, bunăoară, dacă nu cumva în ziua când am început să iubesc nu s-a întâmplat *ceva* lângă mine, ceva pe care eu nu l-am văzut sau pe care nu l-am înțeles și prin ignorarea căruia m-am abandonat, fără luciditate, cu totul iresponsabil, întâmplărilor. Te trezești că ai *devenit* ceva, aproape fără să-ți mai amintești începuturile acestei transformări. Când cel dintâi prieten al meu s-a însurat, am rămas o noapte întreagă de vorbă cu el, încercând să aflui ce s-a întâmplat, cum a ajuns aici, ce norme sau ce pasiuni l-au hotărât la acest pas. N-am înțeles aproape nimic, îți mărturisesc...

– Asta nu o înțelege nimeni, îl întrerupse Hasnaș.

Avea un glas schimbat, neașteptat de sobru, aproape solemn. În întunec, ochii îi străluceau umezi, depărtați.

– Nimeni, repetă el mai încet. Se întâmplă așa, fără să știi, fără să-ți dai seama. Tot ce ni se spune: dragoste, bani, interese sunt prostii. Niciun bărbat nu s-ar sacrifica pentru un amor sau pentru avere. Orice s-ar spune despre bărbați, oricât de proști ar fi în majoritatea lor, lucrurile nu pot fi explicate atât de simplu. E aici un fel de vrajă, și asta nu vine din dragoste, din pasiune, ci dintr-o nebunie nesimțită, care cu orice chip încearcă să ne umilească...

Se opri deodată, tot atât de brusc precum începuse. Parcă s-ar fi trudit să-și amintească un amănunt prețios, să găsească un cuvânt potrivit. Mavrodin îl așteptă câteva clipe, apoi continuă.

– Judeci lucrurile acestea cam în același fel cu mine; firește, cu altă, mai bogată experiență...

– Toți suntem aici de acord, scumpul meu prieten, vorbi Hasnaș rar. Ne necăjesc uneori pe noi femeile, învinuindu-ne de solidaritate cu orice preț, dar adevărul este că, *aici*, simțim cu toții la fel. Chiar acei care nu se pot exprima decât bolovănește...

– E un destin, se-nțelege, continuă Mavrodin nerăbdător, ca și cum s-ar fi temut să nu-și piardă firul povestirii. Este și acesta un destin, căci sunt și altele, nenumărate... De foarte multe ori încerc să-mi dau seama de ele, mai ales de acele destine obscure, lipsite de glorie, care decid, fără știrea și în absența noastră, pentru o viață întreagă. Când o iubeam, mă întrebam uneori dacă înainte de a o întâlni nu visasem ceva dramatic sau dacă, la întâlnirea noastră, nu m-a frapat, cum se spune, vreun amănunt extraordinar... De pildă, îmi aduc bine aminte un lucru: când s-a îmbrăcat să plece avea o voaletă largă, neagră, picantă, și blana îi era foarte discret parfumată cu *Ambre antique*. Dar asta se întâmpla cu câteva ceasuri după ce, fără știrea mea, mă îndrăgostisem. Am întâlnit-o la unul din prietenii mei, arhitect bogat și amator de petreceri. Într-o după-amiază, într-o zi cenușie de iarnă, când așa fi putut face orice altceva, la un ceas în care, de obicei, stăteam la mine acasă... 8 ianuarie; îmi amintesc perfect data. Eram foarte plictisit, aproape

înrădit de sărbătorile care trecuseră anevoie; obosit, fără chef, exasperat numai la gândul că trebuie să mă duc la prietenul meu. Făgăduisem. Mi-ar fi fost greu să refuz. Îmi propuneam să nu rămân mai mult de un ceas...

În primăvara aceea, când o iubeam și eram la doi pași de moarte din pricina ei, m-am trudit adesea să-mi amintesc, ceas de ceas, ziua de 8 ianuarie. Aș fi vrut să știu cu ce haine mă îmbrăcasem de dimineață, ce carte luasem din raft, dacă citisem sau nu vreun ziar, dacă am primit vreun alt telefon în afară de al lui Alexandru, care-mi amintea de petrecere. Îmi spun că, dacă mi-aș fi aruncat altfel ochii pe ziar, aș fi zărit poate reclama vreunui film mult laudat și m-aș fi dus să-l văd înainte de a-mi ține cuvântul față de Alexandru. Ileana n-ar fi rămas până seara târziu, acolo, dacă n-aș fi venit eu. Poate ar fi plecat înainte de venirea mea și n-aș mai fi întâlnit-o, sau, dacă întâmplător aș fi întâlnit-o altă dată, n-ar fi fost vraja serii aceleia de 8 ianuarie; poate nici ea n-ar mai fi fost liberă, poate nici eu... S-ar fi putut întâmpla atâtea... Uneori, mai ales în tren, privesc cu atenție chipul vecinei mele de compartiment și îmi spun: dacă m-aș fi aflat într-o anumită zi, într-un anumit loc, într-un anumit oraș, femeia aceasta ar fi fost soția mea sau poate ar fi fost, cum se spune, dragostea mea cea mare.

O privesc atunci cu spaimă; cum ar fi fost viața noastră? Nu mă gândesc deloc la trupul ei; e destul de ușor să cunoști și să uiți un trup. Dar mă gândesc mai ales la prezența ei, la magia ei ascunsă. O zi, o sută de zile, zece ani cu ființa aceasta frumoasă sau mai puțin frumoasă, blondă, înaltă, cum o fi, sub același acoperământ, alături de tine, zi după zi, zi și nopți! Cum ar fi lucrat magia ei asupra-mi? Cum m-ar fi turmentat prezența ei?... Orice femeie pe care o iubesc mă apasă, mă sugrumă și, fără voia ei, mă destramă și mă topește, până la descompunerea finală. De sfârșitul acesta nu scapă niciun bărbat... Mă rodea însă altă întrebare: cum mi-ar fi fost suferința aceasta dulce, fecundă? În

ce chip aș fi părăsit lumea aceasta? De-a dreptul în turpitudine, printr-o lentă sinucidere, sau într-o jertfire mare?...

Mavrodin se opri, respirând repede. Își aprinse o țigară și privi câteva clipe cum arde chibritul până aproape de unghie. Îl zvârli apoi, distrat, ca și cum nu l-ar fi băgat în seamă. Îi alergau gândurile.

– ...De ziua aceea nu-mi amintesc nimic precis. Doar că m-a întâmpinat soția lui Alexandru, muștrându-mă că vin atât de târziu. Când mi-au auzit numele în salon, câteva capete s-au întors spre ușă. Publicasem, cu puține săptămâni înainte de Crăciun, una din cărțile mele cele mai citite, *Tineretea Magdalenei*. Mărturisesc că nu sunt orgolios, nu-mi place să mi se vorbească prea insistent despre literatura mea. Sunt încă un bărbat tânăr și am altfel de orgolii decât acelea ale artistului. Cu atât mai puțin îmi place să fiu, cum se spune, admirat. Recunosc, sentimentul acesta e un sentiment real și onest; și eu admir o seamă de oameni, mai ales câțiva artiști, câțiva scriitori. Dar aș prefera să nu știu, să nu simt asta...

Am intrat în salon foarte puțin dispus. Se va vorbi, probabil, de cartea mea. Gazda se va simți datoră să schimbe conversația, aducând-o de-a dreptul în literatură, vorbind despre noutățile librăriei și apoi despre cartea mea. Primisem mereu scrisori, mi se telefona și, din atâtea conversații, înțelegeam că Magdalena este eroina la modă. Lucrul acesta îmi făcea, firește, plăcere, dar de departe. În mijlocul cititorilor, și mai ales al cititoarelor, mă simțeam stânjenit. Oamenii aceștia cred că, acum, pentru că mi-au citit cartea, știu anumite lucruri despre mine; oamenii aceștia sunt siguri că anumite lucruri scrise de mine s-au întâmplat aievea și așteaptă, întâlnindu-mă, să-și verifice impresiile, să mă cântărească, să mă judece...

Intram cu sentimentul acesta în salon și mă pregăteam să scot tabachera, ca să pot face ceva precis, să-mi coordonez gesturile în jurul unui amănunt concret... Era o odaie lungă, nu prea înaltă, cu un pian mare, negru, descoperit, spre fereastră. Era aproape seară, dar, dintr-o curiozitate a gazdei, nu ardea decât o veioză într-un colț. În fund se mai păstrase pomul de Crăciun, cu lumânările aprinse.

Imaginea aceasta o păstrez foarte precisă, clară. Și, din toate aceste fragmente, profiluri, lumini, gesturi, fețe, glasuri, am văzut deodată desprinzându-se mâna Ileanei, palidă, cu degetele foarte lungi, aproape transparente. Am zărit mâna aceasta înainte chiar de a-i vedea bine fața și ochii. Brațul întreg, probabil, se odihniise până atunci pe pian, și, la intrarea mea, îl ridicase, leneșă. Degetele mi s-au părut neobișnuit de însuflețite, parcă ar fi fost singurul lucru viu printre toate acele fragmente de viață îmbulzite în salon. Și mai era ceva, un amănunt care m-a obsedat apoi multă vreme: mâna întreagă părea goală, degetele acelea palide și nervoase erau parcă făcute anume ca să poarte un inel, și inelul acesta le lipsea. Era o mână pură, nelagodită, monahală...

N-am privit-o imediat. Erau câteva domnișoare care țineau cu tot dinadinsul să mă întrebe nu știu ce lucru. În clipa următoare, uitasem aproape mâna aceea vie care alunecase moale deasupra pianului. Când i-am fost prezentat, nu m-a lovit nimic, n-am avut nicio tresărire. Nu mi s-a părut prea frumoasă; poate pentru că nu era aproape deloc fardată, iar în odaie era o lumină murdară, mohorâtă, de lumânări. Îmi aduc aminte – și i-am spus-o de multe ori, în urmă – că m-a impresionat o foarte ușoară oboseală în priviri. Nu era oboseala zilei, nici strivirea pe care și-o lasă o boală lungă sau o serie de excese, ci oboseala aceea aproape ironică pe care o imprimă cu timpul inteligența feminină. Nu mi s-a părut prea frumoasă, dar înaintând foarte puțin spre stânga ei, să mă înclin în fața unei doamne în vârstă, mi-am dat deodată seama că n-am văzut-o bine, că n-am privit-o cu atenție, și de-abia m-am putut stăpâni să nu mă întorc chiar atunci din nou spre ea, ca s-o cercetez încruntat, cu luare-aminte. Am făcut asta însă câteva minute în urmă și am putut-o face fără să fiu observat. Vorbea cu o prietenă și privea în jos. Am văzut că are fruntea înaltă și tâmpile ușor arcuite, iar culoarea părului, castanie, stinsă, o făcea să pară mai severă. Apoi am înțeles de ce mă întorsesem: ochii aceia foarte mari și nelămurii, gura ei vastă, strivitoare. Parcă obrazul întreg îi era brăzdat de izvorul privirilor și de carminul gurii.

Am auzit-o chemată de o prietenă: Ileana. Numele nu i-l reținusem. O chema Ileana și se îmbrăca totuși pentru un alt nume, pentru o Maria sau o Lucia. O bluză în alb și negru, cu un guleraș alb și mâneca strânsă. I-am întâlnit iarăși mâna. Desigur că nu iubește și nu e iubită, mi-am spus. Peste puțină să nu vadă, oricine ar fi fost bărbatul acela, că asemenea degete trebuiesc desăvârșite printr-un singur inel. Nici mână n-avea pentru o femeie pe care o cheamă Ileana. Și, cu toate acestea, auzisem bine; acesta era numele ei. O văzui ridicându-se și trecând în odaia alăturată. Nu prea înaltă, foarte subțire, având coapsele netede, piciorul lung, nervos. N-am urmărit-o cu ochiul ca s-o măsoar; nu privesc niciodată în felul ăsta o femeie. O privesc însă întotdeauna cu foarte multă bunăvoință și aștept să văd ce vrea sau ce are ea să-mi arate. Nu suntem noi de vină dacă cele mai multe dintre femei ne arată, cu insistență, ceea ce e obscen sau inert, sau caduc în corpurile lor. Pe o femeie care și subliniază contururile obscene nu o poți privi altfel decât obscen. Obiectul ne indică, de cele mai multe ori, cum trebuie el privit și judecat. Un bărbat care privește cu aviditate corpul unei cocote nu poate fi învinuit de indiscreție. Femeia ne invită întotdeauna s-o privim așa cum vrea ea...

Am mai avut atunci și o altă impresie: că femeia aceasta nu poate fi singură. Undeva, prin apropiere, în țară, în străinătate, trebuia să existe un soț, un bărbat pereche. Nu știu de ce, mi se părea făcută pentru tovărășie. Straniu...

Se opri iarăși, zâmbind. Apoi se întoarse brusc cu fața spre celălalt.

– Toate acestea, bineînțeles, nu le-am scris în carte. În fața hârtiei albe rareori izbutești să rămâi în realitate, să fii sincer...

Dar e curios, fata aceasta era făcută pentru tovărășie, pentru nuntă... Nu știam ce vârstă să-i dau; nu mai era, în niciun caz, prea tânără; putea avea treizeci de ani sau poate câțiva ani mai mult...

O privisem îndestul, poate prea mult, și asta mă necăji. Nu voiam deloc să par dispus pentru o nouă intrigă. De altfel, nu m-au ispitit niciodată succesele ușoare, n-am fost un flămând gata de a

primi orice. M-ar fi plictisit să fi surprins cineva privirile mele: tânărul romancier care urmărește avid cu ochii o necunoscută... Penibil. Orice gest curtenitor aș fi făcut, de altfel, în acea seară, ar fi fost grosolan. Așa cum venisem în casa aceea, ca un sărbătorit, îndată după apariția unei cărți, se presupunea că aproape nimic nu mi-ar fi fost refuzat; mai ales de o femeie necunoscută. S-ar fi spus că toți cei de față îmi erau datori cu ceva, că se dase un consemn general ca să nu mă supere nimeni, nici măcar cu privirile – așa cum nu trebuie supărați miniștrii sau superiorii invitați într-o casă – și ar fi fost nespus de vulgar să accept sau să profit de această situație... De altfel, pentru că îți mărturisesc toate astea, am să merg și mai departe. Sunt lucruri pe care nu le spune nimeni, dar pentru mine condiția de scriitor are câteva aspecte de-a dreptul penibile. Nu știi cum s-or petrece lucrurile în alte țări, dar la noi oamenii încă n-au învățat cum să vorbească și cum să se poarte cu un scriitor. Îl confundă întotdeauna cu autorul cărților sale și-l chinuie flătăndu-l sau amintindu-i neconținut că *el* a scris cutare roman, a creat cutare femeie sau a formulat cutare aforism. Lucrul acesta mi se pare de-a dreptul înfiorător; ca și cum, în fața unui chirurg, ai fi obligat să vorbești exclusiv de operații și să-i amintești neconținut că a scăpat de la moarte pe cutare domnișoară. Sau ai chema la masă pe un tenor și ai vorbi tot timpul despre operă, iar la desert l-ai ruga să-ți cânte ariile lui favorite, fluierându-le tu înainte, ca să i le amintești...

Am trecut în altă odaie, ca să pot lua direct parte la o discuție care începuse cu mult înainte de venirea mea. Îmi amintesc; vorbea cineva, un maior îmbrăcat civil, despre campionatele de schi. Când am intrat, un tânăr se lipi de perete ca să-mi facă loc. Asta mă indispușe și întorsei capul, disperat, doar voi întâlni vreo figură mai puțin crispată. Nu erau decât oameni cumsecade, care discutau despre sporturi de iarnă. Singurul cu care mă puteam înțelege era tânărul lipit de perete, și el era paralizat, pentru că autorul cărților pe care le citise, și probabil îi plăcuseră, se afla, prin miracol, alături de el, cu o țigară în gură, cu nodul cravatei bine făcut, proaspăt ras și

dispus oricând la o conversație ușoară. Am încercat să intru în vorbă cu el. Își controla răspunsurile, crispat, cu toată ființa lui încordată, nu cumva marele scriitor să-și facă o impresie proastă despre el. Cu orice preț trebuia să-și plaseze măcar o observație inteligentă, ca să se convingă maestrul că n-are în fața lui un cititor oarecare...

Adevărul este că tânărul meu prieten era un excelent cititor. Dar cei 19 ani ai săi îl paralizau. Poate că altădată l-aș fi ajutat să-și vină în fire. Iubesc, uneori, extazele acestea, pe care le-am trăit cândva și eu și care îmi îngăduie astăzi să măsoz distanța care mă separă de inocență, de prima tinerețe. Dar în acea zi n-aveam astâmpăr. Nu cred că doream cu orice chip să stau de vorbă cu necunoscuta aceea, care se ridicase din fața mea, puține minute în urmă, cu o mișcare zăcănită, de arc desăvârșit. Dar mi-ar fi plăcut să mă aflu undeva, pe vreun colț de canapea, așezat alături de cineva, stând de vorbă. Mi-ar fi plăcut să întâlnesc un prieten. Erau numai câțiva cunoscuți, destul de binedispuși, întârziati în sufragerie; câteva domnișoare care mă priveau din praguri, prefăcându-se totuși că nu-mi acordă prea multă atenție. Arhitectul căuta neconținut plăci de gramofon. Era o gazdă perfectă; pentru că se apropia de 40 de ani și începuse să chelească, făcea eforturi să pară glumeț, nesperios, dansator neobosit și amator de flirt. Dansa cu toate fetele și încuraja pe cei câțiva studenți – colegii surorilor sale – să-l tutuiască. Și băiatul acesta este totuși un foarte talentat arhitect și o minte foarte ascuțită. Dar se pare că apropierea bătrâneții sperie întotdeauna, chiar pe cei mai buni dintre noi. Bănuiesc că asta explică multe...

Se opri din nou, ca să-și aprindă o țigară, fără grabă. Celălalt rămase întins pe *chaise-longue*, mângâindu-și genunchiul: parcă nici nu l-ar fi ascultat. Și, cu toate acestea, Mavrodin îi simțea prezența tot mai apăsătoare, se simțea stăpânit, și parcă cineva din umbră, de lângă el, l-ar fi îndemnat să continue, să spună, repede, fără să ascundă ceva.

– ...Firește, în carte, lucrurile nu sunt povestite întocmai. Acolo am închipuit o întâlnire mai romantică; tot în ziua de 8 ianuarie –

asta nu puteam cu niciun chip s-o ascund –, dar la Predeal, în vila unor prieteni comuni, adunați pentru schi. În trecut fie spus, nu mă depărtam prea mult de adevăr. La Predeal am fost, de atunci, de câteva ori împreună, și ea schiază bine, a învățat asta în Germania, cât timp a lucrat acolo... Am aflat toate astea câteva ceasuri în urmă, când aproape ne împrietenisem. Plecase din țară, cu vreo patru ani mai înainte, funcționară la Legația română din Berlin. Știu, acum, că ceruse ea, insistent, să lucreze acolo. Dar astea le-am aflat pe urmă... Întâlnirea aceea de la Predeal, pe care am povestit-o în carte, mi se pare și ea, acum, reală. Am trăit împreună iarna Predealului. Știu cum își încălță bocancii și nu mi-e greu să mi-o închipui venind spre mine, ca în roman, și spunându-mi cu simplitate: „Vezi că ți-ai legat greșit curelele...”

De fapt, primele cuvinte pe care mi le-a adresat mi le-a spus în sufrageria prietenului meu, arhitectul. Mi-a spus ceva destul de searbăd, ceva cam în felul: „Bine că s-a sfârșit și cu sărbătorile astea“... Dar m-a mirat îndeosebi un lucru: că spusese câteva cuvinte banale, șterse, și-și aruncase privirile pe fereastră, în strada înzăpezită, luminată ca de un opaiț verde de felinarul din fața casei, cu atâta melancolie, încât mi s-a părut că ar fi fost de-a dreptul vulgar s-o întreb mai mult. M-am prefăcut că n-am observat privirile acelea triste, obosite, aproape înlăcrimate. Mai târziu cât de bine le înțelegeam, cât m-au chinuit cu jarul lor nestins, mai târziu, când le pătrundeam noima: alte sărbători de iarnă care se încheie, alt Crăciun înghițit undeva, în negura anilor care se adună în spate, și ea rămasă tot atât de singură, tot atât de depărtată de limanul pe care îl visa de atâția ani... Dar poate că nu e bine să amestec întâmplările acestea. Mai târziu are să vină iarăși vorba...

Nădăjduiam că mă va întreba ceva despre cărțile mele, mai ales de *Tinerețea Magdalenei*, nume care se afla pe buzele tuturor. Cu ea aș fi dorit să stau de vorbă despre scrisul meu. Nu pentru că era femeie și poate începuse să-mi placă, dar o bănuiam vie, din creștet până în glezne, vie, inteligentă, melancolică...

De obicei, nu-mi plac oamenii triști; cu atât mai puțin femeile triste. Cei mai mulți dintre noi suferim de tristeți umiltoare, de ordin biologic sau psihologic. Suntem triști, pentru că am ratat o afacere, pentru că nu ne funcționează ficatul sau pentru că am pierdut o noapte la chef sau în bibliotecă. Iar cu femeile e și mai penibil. E ceva de duzină în cele mai multe tristeți feminine... Ea, Ileana, avea însă, în ceasul acela, o tristețe de tulburătoare discreție. Dacă nu ne-am mai fi întâlnit, n-aș fi crezut chiar că privirile ei fugiseră, într-adevăr, afară, pe fereastră, grele de melancolie. Pentru că, puține minute în urmă, fața îi era luminată de inteligență, de oarecare ironie chiar. Nu citise nimic de mine, nu citise nici măcar *Tinerețea Magdalenei*, și ghicise că întâmplarea aceasta mă irită. Începu să mă necăjească. De altfel, mai târziu, a găsit în cărțile mele, în arta mea, o foarte discretă și abilă rivală. Atunci rămâneam multă vreme alături, aproape lipiți unul de altul, ascultându-ne trupurile, și ea îmi puneă mâna pe frunte, și ghiceam în mângâierile ei ceva mai mult decât o împede alunecare a degetelor; ghiceam întrebările ei nerostite, încercările ei de a pătrunde în zone pe care nicio pasiune și niciun extaz nu i le întredeschideau.

– La ce te gândești, mă întreba uneori, surâzând ironică, știind prea bine că n-am să pot niciodată răspunde sincer. Ce ascunzi aici? întreba iarăși, prinzându-mi tâmpla în palma ei mică, palidă.

Nu cred că o indignau micile secrete frivole, nu cred că se teme de o privire pe care aș fi aruncat-o unei femei frumoase, ci o munceau subteranele acelea în care trăiam eu, singur, cu desăvârșire singur, solitudinea aceea care nutrea absențele mele, cărțile mele...

Atunci însă nu citise nimic din tot ce publicasem. Nu-mi mai aduc aminte precis ce-am vorbit. Era, însă, din ce în ce mai cald în odaie, se aprinseseră lămpile, am fost chemați într-o altă încăpere să bem un pahar cu șampanie, și mi-aduc iarăși aminte că am dorit deodată, cu o poftă năprasnică, să dansez cu femeia aceasta. Nu mai era lângă mine. Vorbisem cu ea destul de mult și insistent, într-atât de insistent, încât gazda îmi atrăsese de mai multe ori atenția, în glumă. Dar până atunci nu-mi dădusem încă seama. Un flirt; câteva